

Hlava III

Švec Smrž, obecně zvaný Papučka, se připravoval. Byla neděle, táhlo na desátou a chvíle jeho týdenního triumfu se blížila. Domek ševcův se totiž nacházel právě v ulici, kudy museli jít skoro všichni lidé, kteří směřovali ke svatému Jimramu a hrubá nedělní mše začínala v půl jedenácté. Mezi desátou a půl jedenáctou dopoledne oživila ulice ševcova domicilu každou neděli značně a výrazně.

Vchod do ševcova domku byl přímo z této, kočičmi hlavami dlážděné ulice, neoddělen žádným plotem, zídkou či zahrádkou. Kdysi na tento nedostatek soukromí nadával, později se mu však stal zdrojem pýchy a rozkoše.

Papučka, oděný v čistou košili a vestičku, s tuhým límcem a kravatou, do níž měl vetknutou jehlici v podobě svatého Kryšpína, přistoupil k zrcadlu a pročešával si svůj bujný plnovous medové barvy, na který byl rovněž velmi pyšný.

S huňatým obočím a plnovousem vypadal krásně, až na bambulatý nos skoro jako Leonardo da Vinci.

Kryšpín v kravatě matně a svátečně zářil. Jeden čas mu nedělní nošení Kryšpína působilo starosti a ideologický rozpor: Na jedné straně se obával, že je neslučitelné s rozmachem volné myšlenky, na druhé straně mu však bylo milé ozdůbky líto. Konečně však, na základě novinového článku o pokladech umění v leningradské ermitáži, dospěl k názoru, že v Kryšpínovi uctívá umělecké dílo a nikoliv náboženský symbol. Když si byl pročešal plnovous, sáhl Papučka do kapsy u vesty a vyndal cvikr. Nasadil si ho na nos a zatvářil se do zrcadla přísně a učeně. Pohlédl oknem: Věřící se již začínali trousit.

Papučka odešel do nitra domku a otevřel skříň. Uvažoval, kterou si dneska vezme. Dříve sedával vždy s tou nejtlustší, ale pak ho napadlo, že bude lépe, bude-li vídán s různými. Vybral si proto tenčí, důstojně vypadající svazek a vsunul ho pod paži. Kniha mu dodala váhy, i cítil, jak jeho kročeje se jejím vlivem staly pádnými a rozvážnými.

Usedl na stolicí u okna, tak, aby byl z ulice snadno viděn, narovnal si cvikr a pomalu knihu otevřel. Kniha byla stará a tištěna divnými typy, které Papučka pokládal za hebrejštinu. Ačkoliv ničemu nerozuměl, připadal si učeně, slavnostně a důstojně. Nasadil velmi přísný, soustředěný výraz a zvolna se probíral stránkami. Cítil téměř fyzicky, jak se stává jaksi lepším, důstojnějším, vznešenějším. Po očku pozoroval svátečně oděné občany obojího pohlaví a nejrůznějšího věku, jak před jeho oknem defilují.

Jsou to zaprodanci pověry, říkal si Papučka. Chodí do kostela a líbají popům nohy. Ti jim namlouvají, že svět byl stvořen bohem a nevědí, že základem světa je příroda, jejíž první stránkou je vzduch. Papučka měl vše řádně sesumírováno a zpečetěno. Třeba chudý, byl zvědavý a hloubavý. To bylo ono: zvědavosti je třeba. Svět vznikl ze vzduchu, protože bez vzduchu není možné dýchání člověka. Ani kuřete, ba ani broučka, ani té včeličky. Ryby, pravda, žijí ve vodě, ale ony se vymršťují. Z toho je vidět, že prvním základem člověka je vzduch. Ale on, Papučka, na popy nedá. Všichni, kteří tudy chodí do kostela to dnes vidí. Vidí ho, jak čistě, svátečně oděn, s lesklým Kryšpínem v kravatě, provádí duševní zkoumání člověka z této hebrejské knihy. Tato kniha, fantazírovala dětská duše Papučkova, obsahuje devatero kořenů učenosti. Kdo je nalezne a odemkne, stává se teprve pravým,

zvědavým člověkem a směřuje výše. Otevírají se mu studnice duševních pokladů a stojí vysoko nad pověřenými popy, byť by i navenek se zdál býti pouhým obuvníkem. To je to. Vžíval se do této hry tak, že jí téměř sám věřil. Zdálo se mu, že cizokrajný text podivných, pokroucených tvarů k němu jaksi tajemně a subtilně, ale přece jen skoro srozumitelně promlouvá. Lidé za oknem o tom nemají ponětí, neboť jsou pouze obyčejní a nemají duševní jemnosti a zvědavosti. Zadní dveře do domku se otevřely a zlatě zazářily. Stanula v nich Papučkova žena a tázala se ho, nechce-li se napít kozího mléka, které právě nesla ze sklepa.

Tímto prosaickým, byť dobře míněným zásahem byla však brutálně narušena Papučkova hra.

„Himlhergot, ženská“, vykřikl, „kolikrát ti mám říkat, že nechci být rušen, když se zabývám duševním zkoumáním.“ Ale kouzlo bylo zlomeno. Ač si to nechtěl plně připustit, viděl Papučka náhle přece jenom, že podvádí sebe i druhé. Snažil se ještě chvíli se ke hře vrátit, ale už se mu to nepodařilo.

Sklapl tedy znechuceně knihu hebrejského duševního zkoumání a nesl ji zpět do almary. Tuto almaru i s obsahem před časem zabavil Dr. Pulenovi, který si u něho dal dělat boty a pak neměl na zaplacení.

Od té doby prováděl Papučka své každotýdenní představení sobě i jiným. V poslední době tím zachraňoval sebevědomí ještě křečovitěji, než předtím. V Ryboví se totiž objevila prodejna fy. Baťa a Papučkovo řemeslo ztrácelo poslední náznaky zlatého dna. Baťovky byly tak laciné, že si je, tak jednou za dva roky, mohl dovolit i Dr. Pulena, který však, z úsporných důvodů, chodíval od jara do podzimu za svým husím stádcem bos.

Na existenčním obzoru Papučkově se stahovala mračna, před kterými se utíkal jednak k duševnímu

zkoumání, jednak ke korbelu. Poté, co ho žena tak brutálně vytrhla ze hry na učence, rozhodl se, že nyní je čas pro druhou možnost. Otevřel skříň a zasunul knihu duševního zkoumání na její místo. Byl přesvědčen, že pojednává o čemsi vznešeném a filosofickém, co označoval neurčitě jako hloubavost, zvědavost a jemnost člověka.

Ve skutečnosti nebyla však kniha hebrejsky, nýbrž starořecky. Nesla nadpis:

ΟΙ ΤΩΝ ΠΟΡΝΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

což česky znamená: „Rozhovory prostitutek“. Byla to známá helenistická pornografie ve formě hovorů. Dívky si tu navzájem vykládají, co je potkalo se zákazníky. Na dnešní úroveň zvrácenosti je to kniha poměrně velmi krotká, nicméně nikoli příliš jemná nebo hloubavá.

O tom však Papučka neměl ponětí, neboť ho nenapadlo, že by učené knihy mohly být též tohoto druhu.

Vložil s úctou hovory prostitutek na jejich místo, vzal si sako a tvrdák, neboť v neděli nemohl, jako mistr, vycházet prostovlasý.

Dokončiv odění, vyšel Papučka z domu, aby si dal pivo v hospodě *U bílého lva*.

Dříve by si byl poslal učedníka, ale toho teď neměl. Kdo se chtěl učit ševcem, dal se naverbovat do Zlína k Bařovi.

Časy byly zlé.

Ještě, že měl duševní zkoumání člověka.
